

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2002/132

Karar Sayısı : 2003/48

Karar Günü : 4.6.2003

Resmi Gazete tarih/sayı: 19.12.2003/25321

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Van İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 19.3.1969 günlü, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2178 sayılı Yasa ile değiştirilen 3. maddesinin (b) bendinin Anayasa'nın 2., 10. ve 70. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun ve idari yargı hakimi olarak görev yapan davacının, avukatlık mesleğine kabul için Van Bölge Barosu Başkanlığı'na yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemi ile açtığı davada, Mahkeme, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 3. maddesinin (b) bendinde yer alan avukatlığa kabul edilebilmek için hukuk fakültesinden mezun olma şartını arayan hükmün, Anayasa'ya aykırılığı savını ciddî bularak iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Avukatlığa Kabul Şartları" başlığını taşıyan 3. maddesinin iptali istenen (b) bendi şöyledir:

"b- Türk hukuk fakültelerinden birinden mezun olmak veya yabancı memleket hukuk fakültesinden mezun olup da Türkiye hukuk fakülteleri programlarına göre noksan kalan derslerden başarılı sınav vermiş bulunmak,"

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 2., 10. ve 70. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Nurettin TURAN, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımlarıyla 11.9.2002 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verildi.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleriyle diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında adli, idari ve askeri yargı hakimlikleri, Anayasa Mahkemesi raportörlüğü ve Danıştay üyeliklerinde görev yapan hukuk fakültesi mezunu hakimlerin dört yıllık hizmet süresi sonunda avukatlık stajı yapmadan ve avukatlık sınavına girmeden avukatlık mesleğine kabul edilmelerine olanak sağlanmasına rağmen, aynı görevi yapan Siyasal Bilgiler, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinden mezun olan hakimlerin avukatlık yapmalarını engelleyen 1136 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin (b) bendinin, Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesine, 70. maddesinde yer alan kamu hizmetine girme hakkına ve ayrıca aynı konumda bulunan yargı mensupları arasında hak ve yükümlülükler yönünden ayırım yapılması sonucu hakimlik mesleğinin avukatlık mesleğinden daha düşük bir statüde değerlendirilmesinin Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Avukatlığa Kabul Şartları" başlığını taşıyan 3. maddesinin iptali istenen (b) bendinde avukatlık mesleğine kabul edilebilmek için "Türk hukuk fakültelerinden birinden mezun olmak veya yabancı memleket hukuk fakültesinden mezun olup da Türkiye hukuk fakülteleri programlarına göre noksan kalan derslerden başarılı sınav vermiş bulunmak," şartı aranmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Yasaların, kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle yasakoyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Avukatlık mesleğinin niteliğine göre bu mesleğin gerektirdiği formasyonu vermeye en elverişli öğretim kurumları hukuk fakülteleridir. Hukuk Fakültesi mezunlarının hakimlik, avukatlık ve noterlik bakımından ülke ihtiyaçlarını gereği gibi karşılayacak sayıda olmadıkları dönemlerde yasakoyucunun bu açığı kapatacak geçici önlemler alması olağandır. Böyle bir uygulama sonucu hukuk fakültesi mezunu olmayanlara hakimlik hakkı verilmesi, bu hakkın avukatlık yapmak için kazanılmış bir hak olarak düşünülmesine olanak vermez. Günümüzde hukuk fakültesi mezunu olanların bile avukatlık mesleğine ancak sınavla girebildikleri gözetildiğinde, yasa koyucunun sözü edilen mesleği ülke gerçeklerine uygun olarak sadece Hukuk Fakültesi mezunlarına özgülemesinde kamu yararının bulunduğu kuşkusuzdur. Bu yönüyle Avukatlık Yasasının 3. maddesinin (b) bendi Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir.

Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilmektedir. Bu mutlak yasak, birbirinin aynı durumunda olanlara ayrı kuralların

uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme, eşitliğe aykırılık oluşturur. Ancak, farklılık, haklı bir nedene dayanıyorsa bu kuralın eşitlik ilkesini zedelediğinden söz edilemez. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, mutlak ve eylemli eşitlik değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik çiğnenmiş olmaz. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz. Durum ve hukuki statüdeki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılabilir.

Kuruluş nedeni, okutulan dersler ve konular ile yetiştirme amaçları gözönünde tutulduğunda, Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunlarıyla Hukuk Fakültesi mezunları eşit durumda değildirler. Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunlarının idari yargı hakimi olarak görev yapmaları, Hukuk Fakültesi mezunlarının elde ettiği bütün hakları elde edecekleri anlamına gelmez. İdari yargıda görev yapan Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunları avukatlık mesleğine giriş yönünden Hukuk Fakültesi mezunu olan hakim meslektaşlarıyla başvuru anında aynı hukuksal statüde bulunmadıklarından 1136 sayılı Yasa önünde eşit durumda değildirler. Bu nedenle değerlendirmenin aynı statüde olan hakimlerin avukatlık yapması yönünden değil, hukuk fakültesi mezunu olup olmamaları bakımından yapılması gerekir.

Bu durumda 1136 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin (b) bendi Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir.

Anayasa'nın 70. maddesinde "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez." denilmektedir.

Bu madde ile güvence altına alınan kamu hizmetine girme hakkı idare hukuku esaslarına göre devlet memuriyetine girme hakkını ifade etmektedir. Serbest meslek olan avukatlık bu anlamda bir kamu hizmeti değildir. Her ne kadar 1136 sayılı Avukatlık Yasası'nın 1. maddesi, avukatlığın kamu hizmeti olduğuna işaret ediyor ise de, yasakoyucunun herhangi bir serbest meslek faaliyetini kamu hizmeti olarak tanımlanması onun Anayasa'nın 70. maddesi anlamında bir kamu hizmeti olduğunu göstermez.

Bu nedenlerle iptali istenilen kural Anayasa'nın 70. maddesine aykırı değildir.

İstemin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

19.3.1969 günlü, 1136 sayılı "Avukatlık Kanunu"nun 2178 sayılı Yasa ile değiştirilen 3. maddesinin (b) bendinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 4.6.2003 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Mustafa BUMİN

Başkanvekili
Haşim KILIÇ

Üye
Yalçın ACARGÜN

Esas Sayısı : 2002/132
Karar Sayısı : 2003/48

Üye

Sacit ADALI

Üye

Ali HÜNER

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ertuğrul ERSOY

Üye

Tülay TUĞCU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Enis TUNGA

Üye

Mehmet ERTEN